

Limburgse wasberen blijken lokaal ontsnapt

Maurice La Haye (Zoogdierverseniging), René Jansen & Robert Delbroek

De wasbeer (*Procyon lotor*) is meer dan 50 jaar geleden vanuit Noord-Amerika in Europa terecht gekomen en wordt gerekend tot de invasieve exoten. Sinds enkele jaren is er in Nederland sprake van populatievorming in Limburg, met meldingen uit de omgeving van Sittard en Maastricht. In andere provincies worden ook regelmatig wasberen gezien, maar tot op heden lijkt er alleen in Limburg sprake van voortplanting. Als reactie op de zich vormende populatie heeft de provincie Limburg besloten om op te treden door de aanwezige wasberen te gaan vangen. Een belangrijke reden om in te grijpen is de 'Europese Unielijst Invasieve Exoten' (Verordening Nr. 1143/2014), waarin de lidstaten verplicht worden om, binnen zekere randvoorwaarden, in te grijpen om populatievorming te voorkomen of uitbreiding van exoten tegen te gaan. In Nederland zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van deze verordening.

Online meldpunt

Om ervaring op te doen hoe effectief het vangen van wasberen in de praktijk is, heeft de provincie Limburg aan de Zoogdierverseniging in 2019 gevraagd om het project 'Wasberen vangen in Limburg' te coördineren. Bij de uitvoering van dit project is samengewerkt met een professioneel vangteam, Waterschap Limburg, Stichting AAP, de Faunabeheereenheid (FBE) Limburg en het RIVM. Naast het vangen van wasberen is een online meldpunt opgezet (www.wasberenmeldpunt.nl) en is er genetisch onderzoek gedaan naar de herkomst van de wasberen in Limburg. De Limburgse wasberen konden namelijk uit Duitsland komen (met een stevige populatie in Midden-Duitsland), uit België (met een forse populatie in de Waalse Ardennen) of er kon sprake zijn van wasberen die lokaal waren ontsnapt. Een genetische analyse heeft daar meer duidelijkheid over gegeven. Een apart onderdeel van het project was om alle gevangen en dood gevonden wasberen te controleren op de aanwezigheid van wasberenspoelworm (*Baylisascaris procyonis*), een zoönose die ook schadelijk kan zijn voor mensen. Alle gevangen wasberen zijn door Stichting AAP opgevangen, ontwormd, gecastreerd of gesteriliseerd en zullen uiteindelijk in dierenparken en dierenparken worden geplaatst.

Wasberen vangen

In de afgelopen twee vangseizoenen (een vangseizoen loopt van september t/m half maart) zijn in Limburg 46 wasberen gevangen. De inschatting is dat er echter nog 17-36 wasberen rondlopen, waarbij er aanwijzingen zijn dat de aantallen in het Geul- en Gulpdal hoger zijn dan eerder gedacht. Het vangen van wasberen was hiermee succesvol, al zijn niet alle dieren gevangen en blijken sommige individuen de inloopvallen te mijden. Het wasberensmeldpunt was een waardevolle aanvulling voor het in kaart brengen van de verspreiding van de wasbeer. In totaal zijn er in de periode oktober 2019 t/m maart 2021 200 meldingen gedaan, waarvan 112 meldingen daadwerkelijk betrekking hadden op één of meerdere wasberen. Een gemiddelde van ruim 6 wasberen per maand. Ongeveer de helft van deze meldingen kwam uit Limburg, de overige meldingen uit de rest van Nederland en enkele uit het buitenland.

Gevangen wasberen zijn overhandigd aan Stichting AAP die voor definitieve opvang zorgt. (Foto: Maurice La Haye)

Wasberen houden van waterrijke gebieden waar ze ongewervelden en vissen uit het water halen met hun handige handjes. (Foto: Pieter-Jan D'Hondt & Karl Van Ginderdeuren)

Verspreiding

De populatie in Midden-Limburg blijkt op basis van genetisch onderzoek afkomstig te zijn van een lokale ontsnapping. De wasberen zijn genetisch verschillend van wasberenpopulaties in Duitsland en België. Bovendien werd een dier gevangen met een transponder die te herleiden was tot een dierenartspraktijk in Zuid-Limburg die de transponder enkele jaren daarvoor had gekocht. De conclusie is dan ook dat één of meerdere wasberen ergens in de regio of provincie ontsnapt zijn en uiteindelijk de basis hebben gelegd voor de huidige populatie in Zuid-Limburg.

In het Geul- en Gulpdal en rond Maastricht zou mogelijk wel sprake kunnen zijn van wasberen uit de populatie in Wallonië, omdat hier het aantal wasberen snel lijkt toe te nemen en met name relatief jonge dieren worden gevonden. Helaas zijn deze wasberen nog niet meegenomen in een genetische analyse. Het RIVM heeft in samenwerking met Stichting AAP onderzocht hoeveel van de gevangen wasberen besmet waren met wasberenspoelworm. Van de gevangen wasberen bleek 59% besmet te zijn. De wasberenspoelworm is daarmee prominent aanwezig in de populatie, waardoor inwoners van Zuid-Limburg een (klein?) risico lopen om besmet te raken als ze in aanraking komen met een wasbeer of de uitwerpselen van een wasbeer.

Aangezien er in Zuid-Limburg nog steeds wasberen rondlopen, heeft de provincie besloten om door te gaan met het vangen van wasberen. Het staat vast dat het volledig uitroeien van wasberen in Limburg of Nederland een onhaalbare doelstelling is, maar de komende jaren kan wel duidelijk worden of de populatie 'beheersbaar' te houden is en wat daarvoor nodig is. Wordt vervolgd.

Houten inloopvallen worden geplaatst langs beken op plekken waar wasberen langs komen. (Foto: Maurice La Haye)

